

KOLMKÜMMEND AASTAT ESIMESE MAJANDUSPOLIITIKA TEADUSKONVERENTSI TOIMUMISEST EESTIS

(rahvusvaheline majanduspoliitika XXII teaduskonverents toimus teist aastat Jänedal)

Seekordne XXII rahvusvaheline majanduspoliitika teaduskonverents toimus ajavahemikul 26.-28. juuni 2014 juba teist korda Jänedal. Samas – esimene majanduspoliitika teaduskonverents toimus allkirjutanu eestvedamisel mais 1984 nn Eesti noorte majandusteadlaste konverentsina mööda Emajõe, Peipsi järve, Pihkva järve ja Velikaja jõge reisilaeva „Vanemuine“ pardal kolmes sektioonis. Esimene konverents oli samuti kolmepäevane ning laev sõitis marsruudil Tartu-Värskas-Pihkva-Värskas-Tartu.

XXII konverentsi kaks tööpäeva olid seekord sisustatud analoogselt varasemaga, st 2013. aastal Jänedal toimunud konverentsiga – nimelt oli ka nüüd esimesel päeval (neljapäeval, 26.juunil) põhirõhk pandud nn ümarlauale Eesti haldus-territoriaalse reformi teemal¹ ning teisel päeval (reedel) toimusid traditsioonilised ettekanded ja diskussioonid. Konverentsil olid esindatud nelja riigi majandusteadlased, poliitikud, kohaliku omavalitsuse juhid ja spetsialistid – Eestist, Saksamaalt, Ungarist ja Venemaalt.

Konverentsi avamine toimus neljapäeval, 26. juuni pärastlõunal, kus käesoleva kirjutise autor andis lühiülevaate kõne all olevate majanduspoliitika teaduskonverentside ajaloo, eesmärkidest ja traditsioonidest Eestis. Järgnenud plenaaristungil, mida juhatas Sulev Mäeltsemees (Tallinna Tehnikaülikool), toimus kaks peaettekannet – esimene Peter Friedrich'ilt (Tartu Ülikool ja Müncheni Bundeswehri Ülikool) teemal „Kohalikud omavalitsused ja konkurents“ ning teine Janno Reiljan'ilt teemal „Ühinemiste mõju kohalike omavalitsuste finantsilisele jätkusuutlikkusele“.²

Järgnenud ümarlaval (mida samuti juhatas Sulev Mäeltsemees) osalesid, võtsid sõna ning kommenteerisid arutlusel olnud kohalike omavalitsuste teematikat eelnimetatud ettekandjad ja ümarlaval juhataja ning Urmas Astel (vallavanem, Palamuse vald), Liilia Kivirüüt (finantsnõunik, Mäksa vald), Väino Kivirüüt (vallavanem, Vara vald), Riivo Noor (vallavanem, Aegviidu vald), Erich Petrovits (vallavanem, Kadrina vald), Kaidi Randpõld (Tartu vald), Aivar Soop (vallavanem, Tartu vald), Matti Raudjärv (Tartu Ülikooli Pärnu kolledž) ning mitmed teised.

¹ Ka 2007. aastal Värskas oli esimene päev kohaliku omavalitsuse teemaikale pühendatud, kuid siis toimusid ettekanded ja arutelud eeskätt Põlva maakonna näidetel (kuna Värskas vald kuulub Põlva maakonna koosseisu) ning ettekanded tehti nimetatud maakonna omavalitsuste ja Maavalitsuse esindajate poolt.

² Kolmas ettekanne oli kavandatud Lääne-Nigula vallavanema Mikk Lõhmuse poolt teemal „Kohaliku omavalitsuse ühinemise ootused ja esialgsed tulemused Eestis Lääne-Nigula valla näitel“ pidada, mis paraku aga jäi ära ettekandja haigestumise tõttu.

Hinnangud kohalike omavalitsuste arengutele olid nii positiivsete kui negatiivsete näidetena. Oldi seisukohal, et vaid omavalitsuste liitmine on vähe tulemuslik, sellega peab kaasnema ka riigi ja kohalike omavalitsuste omavaheliste funktsioonide-ülesannete täpne jagamine, omavalitsuste olulisest selgem rahastamine ning seostatus funktsioonidega, riigi institutsioonide ja kohalike omavalitsuste võrdne partnerlus. Seega kõik momendid kokku võttes – oleks vajalik läbi viia nn riigireform. Siiski väideti, et hetkel pole omavalitsused haldus-territoriaalse reformi läbiviimisest eriti huvitatud, kuna olukord on segane (26. märtsist 2014 on Eestis uus peaminister Taavi Rõivas ja seejärel vaid vähem kui aastaks ka uus Vabariigi valitsus, kuna järgmised Riigikogu valimised toimuvad 1. märtsil 2015; valitsuskoalitsioon pole aastaid reformist huvitunud ja pole seda ka praegu jms).

Arutelust järeldus, et valitsuse hulk aastaid kestnud tegevus (sisuliselt vastuseis ja tegevusetus) on kohalike omavalitsuste arenguid oluliselt pidurdanud ning see on jätkumas, kuigi varem või hiljem tuleb nende küsimustega niikuinii tegeleda! Ainult venitamise, aja raiskamise ning oluliselt kallima hinnaga. Reformierakond peaks oma nime järgi eriti reformidest huvitatud olema, paraku pole haldusreformi puhul seda seni täheldada olnud. Endine peaminister Andrus Ansip on varem ütelnud, et kohalike omavalitsuste puhul pole reforme vaja, kuna meie kogukonnad on aastasade ja veelgi pikema aja vältel olnud oma loomulikus arengus. Huvitav, kas ka okupatsiooniperioodil alates 1940 kuni Eesti Vabariigi taasiseseisvumiseni aastal 1991 toimus kohalike kogukondade (siis külanõukogude ja täitevkomiteede koordineerimisel) areng loomulikku rada pidi!?

Arvestades ca 11. kuuks moodustatud koalitsiooni vähest tegevusvõimalust enne uue valitsuse moodustamist 2015. aastal tekib rida küsimusi: **milleks** oli vaja endisel peaministril Andrus Ansipil vaja juba 2014 algul tagasi astuda (väsinud?!, kas siis Euroopa Parlament on puhkekodu?); **kas** ta lahkus selleks, et oma isiklike ambitsioone Euroopa Liidus Brüsselis realiseerida ja oluliselt suuremat sissetulekut saama hakata (saadikuid Brüsselisse Euroopa Parlamenti valiti ju 2014. aasta kevadel, 2015. aasta kevadel kui on Eestis Riigikogu valimised, poleks enam õnnestunud Brüsselisse kandideerida; Brüsselis olles on ka võrreldes Eestiga võib-olla vähem peavalu, kuna Eesti meedia ja oponendid on suhteliselt tähelepanelikud ja sageli ka väga kriitilised)?

Esimene päev lõpetati Jäneda Mõisa hotelli kaminaruumes maitsva õhtusöögiga ning samal ajal ka Lehtse kammerkoori külakapelli rohkem kui tunnist esinemist kuulates ja pillimuusikast elamust saades.

Konverentsi teine päev (reede) oli juba otseselt konverentsi ettekannetele pühendatud ning toimus neli istungit. Esimest istungit juhatasid Claus-Friedrich Laaser ja Klaus Schrader (mõlemad Kieli Maailmamajanduse Instituudist, Saksamaa LV). Esimese istungi esimese ettekande tegi Roland Theis (Saarimaa Maapäev, Saksamaa LV), kes käsitles regionaalse majandus- ja tööstuspoliitika ajaliste struktuurimuutuste küsimusi tööstusregioonis, seda parlamentaarsetest nägemustest lähtudes. Teisena esines Valentin Holzer (Saarimaa Ehituse ja Maa Projektiühing, Saksamaa LV), kelle

ettekande sisuline pool oli sarnane esimese ettekandja teemaga, kuid seda valitsuse nägemustest lähtudes. Kolmanda ettekande tegid istungi juhatajad Laaser ja Schrader (töö kaasautoriks oli ka Janno Reiljan). Nemad olid Eesti näidetel uurinud majanduslike tasandusprotsesside takerdumise probleeme. Päeva esimese istungi viimase ettekande tegi Armin Rohde (Greifswaldi Ülikool, Saksamaa LV)³, käsitledes rahapoliitika tavapäraseid abinõusid ja nendega seotud probleeme.

Teist istungit juhatas Laivi Laidroo (Tallinna Tehnikaülikool).⁴ Kahe kavandatud ettekandja puudumise tõttu toimus vaid kaks ettekannet, millest esimese pidas Tatiana Avdeeva (Kubani Riiklik Ülikool, Venemaa).⁵ Tema arutles strateegilise plaanimise ja regioonide arengu küsimuste ning konkurentsi problemaatika üle globaliseerumise taustal. Teisena esines Laivi Laidroo teemal „Baltikumi börsiettevõtete teabe kvaliteet – kas teistest ees või maha jäänud?“.

Pärastlõunast ja kolmandat istungit juhatasid Maret Guldenkoh (Tallinna Tehnikaülikooli koosseisus olev Eesti Mereakadeemia) ja Uno Silberg (Eesti Sisekaitseakadeemia). Esimesena esines Jörg Dötsch (Budapesti Andrássi Ülikool, Ungari), kes oli uurinud kõrgkoolipoliitika mõju kui täiendust võistlus- ehk konkurentsipoliitikale. Teisena arutles Kulno Türk (Tartu Ülikool) akadeemiliste töötajate töösoorituse juhtimise üle Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskonna võrdlemisel. Kolmandana tegi ettekande Jelena Rootamm-Valter Tartu Ülikooli Narva kolledžist, käsitledes ülikoolihariduse vastavust tööandja ootustele ja selle mõõtmise probleemide lahendamise võimalusi oma kõrgkooli näitel.

Teise päeva viimast istungit juhatas Matti Raudjärv Tartu Ülikooli Pärnu kolledžist.⁶ Esimesena esines Vilja Veebel (Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused, Eesti), käsitledes kasinuspoliitika rakendamise kogemusi Eestis aastatel 2008-2011 nii, et erakond ei kaotaks valimisi ega võimu. Teise ettekande raames andis Kalle Kallemets (Tallinna Tehnikaülikool) ülevaate Eesti põlevkivikompleksi majanduslikust jätkusuutlikkusest aastani 2030. Kolmas ettekandja Sirje Pädam (töö kaasautor Üllas Ehrlich) käsitles keskkonna maksustamise dilemmat Eesti näitel. Inga Vau (töö kaasautoriks doktoritöö juhendajana oli Üllas Ehrlich; mõlemad Tallinna Tehnikaülikool) viimase esinejana peatus oma uuringutel, mis hõlmasid meteoroloogilise prognoosi sotsiaalmajanduslikke aspekte ja seda küljest – milline on

³ Armin Rohde (sündinud 1952) on meie majanduspoliitika konverentsidel, sageli koos oma doktorantidega, juba 15. korral osalenud.

⁴ Kaasjuhtajaks oli teisele istungile kavandatud Viktor Trasberg (Tartu Ülikool), konverentsil mitteosalemise tõttu jäi ka tema ettekanne teemal „Eesti maksustruktuur“ paraku pidamata. Kolmas sama istungi ettekanne Olev Raju (Tartu Ülikool) poolt jäi tema haigestumise tõttu samuti ära.

⁵ Tatiana Avdeeva oli meie konverentside seerias esimene osaleja Venemaalt.

⁶ Neljanda istungi kaasjuhataja Üllas Ehrlich pidi pärast päeva esimest istungit oma töökohustuste tõttu konverentsilt lahkuma, et Tallinna Tehnikaülikoolis lõpuaktusel majandusteaduskonna dekaanina lõpetajaid õnnitleda ja teile diplomid kätte anda. Neljanda istungi viimaste ettekannete ajaks jõudis ta siiski Jänedale tagasi.

Eesti tarbijate maksevalmidus täpsema prognoosi eest. Ilmaennustused kui alati kõigi jaoks huvitavad küsimused tekitasid ka seekord elevust ja sisutihedat diskussiooni.

Konverentsi lõpetas lühikokkuvõttega ning esitas mõned perspektiivsed tulevikunägemused konverentsi peakorraldaja Matti Raudjärvi, tänades kõiki osalejaid ja ettekandjaid, retsensente ning kõiki neid, kes konverentsi läbiviimisele kaasa aitasid ja seda toetasid. Teine konverentsipäev lõppes spordi- ja terviseprogrammiga Jänedal mõisa ümbruses ja SPA-kompleksis.

Kolmanda päeva hommikupoolikul siirduti Jänedal lähedal asuvasse Kakerdaja rabasse⁷, kus toimus paaritunnine loodusretk matkajuhi-giidi huvitava informatsiooni saatel ja juhatusel. Looduse nautimisele aitas kaasa suurepärase soe ja päikesepaisteline ilm. Rabast väljudes oli kõigil osalejatel võimalus lõkkel keedetud teega end kosutada, mille järel tagasi Jänedale lõunalauda sõideti. Pärast lõunasööki lahkuti üksteisele sõbralikult kena suve ning järgnevat tööaastat soovides Jänedalt, et hakata järgmist konverentsi ette valmistama, uuringuid tegema ja vastavaid teadusartikleid kirjutama.

Majanduspoliitika konverentsi raames kohtutakse jälle loodetavasti juuli algul 2015. Jah, XXIII konverentsi ettevalmistused on juba alanud! Kutsutud on kõik, kes majanduspoliitilise temaatika vastu huvi tunnevad, nii majandusteadlased ja -õppejõud, kui ka majanduspraktikud, sh kohaliku omavalitsuse juhid ja spetsialistid ning samuti paljud teisedki, kel huvi kaasa mõtelda ja rääkida! Oodatud on ka üliõpilased vaatamata õppevormile ja edasijõudmisele!

Tere tulemast Jänedale 2.- 4. juulil 2015!

Tallinnas, juulis-augustis 2014

Matti Raudjärvi

Konverentsiseeria algataja aastast 1984 ja ning XXII konverentsi peakorraldaja-koordinaator

⁷ Kakerdaja raba on maaliline rohkete laugastega raba Harjumaa ja Järvamaa piiril Albu vallas. See Tallinnast 60 km kaugusel olev raba asub eemal suurtest asulatest ja teedest. Kakerdaja on Eesti üks tuntumaid ja enim külastatavamaid rabasid ja seda teenitult. Kakerdajas leidub kõike, mis ühes korralikus rabas olema peab - maaliline laugastik, pehmed älved, rabasaar, järv ja legendid. See raba on Kõrvemaa üks suuremaid rabasid. Rabamassiivi suurus on ca 1000 hektarit. Rohkete laugastega maalilise kõrgraba omapäraks on raba kaheastmelisus ehk kahel erineval kõrgusel paiknev laukavöö. Kevadel ja sügisel peatub raba laugastikul tuhandeid veelinde. Keset raba lamab Kakerdaja järv. [<http://www.puhkaestis.ee>] 02.07.2014